

ՄԽԻԹԱՐ ՍԵՔԱՍՏԱՑԻ ԿՐԹԱՀԱՄԱԼԻՐ

ԱՎԱԳ ԴՊՐՈՑ — ՎԱՐԺԱՐԱՆ

ՀԵՏԱԶՈՏԱԿԱՆ ԱՇԽԱՏԱՆՔ

ԹԵՄԱ՝ «Ֆուտբոլ. աշխարհի ամենահայտնի սպորտաձևը»

ՍՈՎՈՐՈՂ՝ Արամ Ադամյան

ԴԱՍԱՐԱՆ՝ 11.4

ՂԵԿԱՎԱՐ՝ Անուշ Ներսիսյան

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

Ներածություն-----3

Գլուխ 1. Ֆուտբոլի պատմությունը----- 4

Ֆուտբոլի տարատեսակները-----9

Ֆուտբոլային կանոններ-----11

Ֆուտբոլի ազդեցությունը-----14

Գլուխ 2. Ֆուտբոլային տերմիններ, անգլիաբանություններ-----19

Հետաքրքիր փաստեր ֆուտբոլի մասին-----22

Եզրակացություն-----24

Գրականության ցանկ-----26

ՆԵՐԱԾՈՒԹՅՈՒՆ

Ֆուտբոլը աշխարհի ամենահայտնի սպորտաձևերից մեկն է, որտեղ մինչև խաղի վերջ պայքարում են նվազագույն միավորների համար: Խաղերը, որոնք հիշեցնում են ֆուտբոլը, հայտնի են եղել տարբեր երկրներում, հին ժամանակներում: Դրանց մասին հիշատակումները կարելի է գտնել Հին Չինաստանի և Ճապոնիայի գրավոր աղբյուրներում: Ֆուտբոլային սյուժեներով պատկերները հայտնաբերվել են հին եգիպտական փարավոնների դամբարաններում և հին հունական հարթաքանդակներում: Նմանատիպ խաղերը եղել են ոչ միայն հաճույքի, այլև ռազմիկների ֆիզիկական պատրաստվածության համար: Պատմաբանները նշում են հին ֆուտբոլի հեթանոսական հիմքը, որտեղ գնդակը խորհրդանշում է արևը: Պատմությունը չգիտի ֆուտբոլի ստեղծման ո՛չ տարին, ո՛չ ծննդավայրը: Բայց այս «բացը» խոսում է միայն ֆուտբոլի օգտին՝ վկայելով, որ ոտքերով գնդակ խաղալը տարբեր ժողովուրդների շրջանում տարածված է եղել: Ֆուտբոլը ամենատարածված սպորտաձևն է, և իզուր չէ, որ ֆուտբոլն աշխարհում անվանում են թիվ մեկ սպորտաձևը: Ամբողջ աշխարհում ֆուտբոլ խաղում են մեծ հետաքրքրությամբ և՛ մեծահասակները, և՛ երեխաները: Ոմանք էլ սիրում են ժամանակ անցկացնել՝ հաճույքով դիտելով խաղերը, ի սրտե երկրպագելով իրենց սիրելի թմին, ուրախանալով ամեն մի խփած գոլից: Բայց ֆուտբոլասերների մեծամասնությունը չգիտի՝ ինչպես և որտեղ է այն զարգացել:

Հետազոտական աշխատանքի ուսումնասիրության առարկան ֆուտբոլն է:

Հետազոտության նպատակն է ուսումնասիրել ֆուտբոլի ծագման պատմությունը և ֆուտբոլային բառապաշարը՝ անգլիաբանությունները:

Հետազոտական աշխատանքը բաղկացած է Ներածությունից, բովանդակությունում ներկայացված գլուխներից, Եզրակացությունից և Գրականության ցանկից:

Գլուխ 1. Ֆուտբոլի պատմությունը

Պատմաբանները պարզել են, որ ֆուտբոլ խաղացել են մ.թ.ա. 2500 թվականից: Մարգախաղի գոյության մասին վկայություններ կան աշխարհի շատ ժողովուրդների պատմության էջերում: Օրինակ՝ Հին Հունաստանում տարածված էր գնդակով խաղը: Իսկ առաջին գրավոր տեղեկությունը, որտեղ հիշատակվում է ժամանակակից ֆուտբոլ հիշեցնող խաղ, թվագրված է մ.թ.ա 180 թվականով: Պոլուսի հունարեն բառարանում կան հետևյալ գրառումները՝ գնդակ խաղացողները բաժանվում են երկու թիմի՝ յուրաքանչյուրը նպատակ ունենալով գնդակը դուրս հանել մրցակցի կիսադաշտից: Միաժամանակ մրցակիցներին թույլատրվել է ձեռքով խաղը, որն արդի ռեգբիի հատկանշական տարրերից է: Հին Հունաստանում տարածված են եղել գնդակախաղի նաև այլ տարատեսակներ: Հնարավոր չէ ստույգ ասել, թե անտիկ շրջանի որ գնդակախաղն է ժամանակակից ֆուտբոլի նախահայրը: Բայց և այնպես, շատերն այն կարծիքի են, թե ֆուտբոլն իր ծագմամբ պարտական է հինհռոմեական «հարպաստում» խաղին, որը Անգլիա և Եվրոպա են բերել Հուլիոս Կեսարի լեգեոներները: Ներկա ֆուտբոլի հայրենիքը համարվում է Անգլիան, որտեղ և մշակվել են ներկա ֆուտբոլի կանոնները: Ֆուտբոլային առաջին ակումբը՝ Շեֆիլդ Յունայթեդը (1855-1957) և առաջին ազգային առաջնությունը (1863) հիմնվել են Անգլիայում:

Անգլիայում ֆուտբոլն օգտագործվում էր որպես ժողովրդական զվարճանք, որն անցկացվում էր ամեն տարի պահքի շաբաթվա ընթացքում: Ոչ մի կանոն գոյություն չի ունեցել այդ ժամանակ, և թիմերը անսանմանափակ քանակով փորձում էին գնդակը գլորել մրցակցի դարպասը: Դարպասները այն ժամանակ եղել են քաղաքի ինչ-որ որոշակի տեղում, իսկ գնդակը պատրաստում էին սպանված կենդանու կաշվից:

Ֆուտբոլային դաշտ են համարվել շուկայի հարևանությամբ գտնվող ցանկացած հրապարակներ կամ պարզապես քաղաքի փողոցները: Ֆուտբոլ կարող էին խաղալ առավոտից մինչև գիշեր: Կարելի էր խաղալ ոչ միայն ոտքերով, այլև մարմնի այլ մասերով, այդ թվում՝ ձեռքերով: Հնարավոր էր բռնել գնդակը վարող խաղացողին կամ տապալել նրան:

Երբ խաղացողը ստանում էր գնդակը, մյուս մասնակիցների հսկայական բազմությունը անմիջապես վազում էր դեպի նա: Արդյունքում փլուզվեցին բազմաթիվ շենքեր և նույնիսկ փլուզվեցին շուկայի վրանները: Երբ ֆուտբոլ էին խաղում գյուղերում, գետերը նրանց համար խոչընդոտ չէին համարվում: Եղել են դեպքեր, երբ խաղացողներն ընկել են խաչմերուկներից և խեղդվել գետերում, բայց ոչ ոք ուշադրություն չի դարձրել դրան, և խաղը շարունակվել է: Բայց շուտով եկեղեցական սպասավորներն ու ֆեոդալները պահանջեցին չեղարկել նման կոպիտ խաղը: Այդ խաղը նրանց համար վտանգավոր էր թվում, և եկեղեցականները ֆուտբոլն անվանում էին «սատանայի հորինվածք»: 1313 թվականին Էդվարդ II թագավորը լսեց ֆեոդալների կարծիքը և արգելեց ֆուտբոլը քաղաքների շրջակայքում: Մարդիկ սկսեցին ֆուտբոլ խաղալ քաղաքից դուրս:

1333 թվականին թագավոր Էդվարդ III-ը հրամայեց շերիֆներին հետապնդել գնդակ խաղացողներին՝ վկայակոչելով այն փաստը, որ նետաձգությունը դադարել է հայտնի լինել դրա պատճառով: Անգլիացիներին դուր էր գալիս այս խաղը և անընդհատ խնդրում էին թագավորին չեղարկել արգելքը, բայց միշտ մերժում էին ստանում :

1389 թվականին Ռիչարդ II-ը ամբողջովին արգելեց ֆուտբոլը ամբողջ թագավորությունում: Եթե ինչ-որ մեկին տեսնում էին այս խաղը խաղալիս, ապա հետևում էին ամենախիստ պատիժները՝ ընդհուպ մինչև մահապատիժ: Չնայած այդ արգելքներին՝ անգլիացիները շարունակում էին ֆուտբոլ խաղալ: 1592 թվականից սկսած՝ Շոտլանդիայում հանվեց ֆուտբոլի արգելքը, իսկ 1603 թվականին այդ օրինակին հետևեց նաև Անգլիան: Բրիտանական թերակղզու բնակիչները կարողացան թույլտվություն ստանալ իրենց սիրելի խաղի համար, բայց, այնուամենայնիվ, ֆուտբոլը դեռ երկար ժամանակ համարվում էր «ստոր» խաղ:

Իտալական մի քանի աղբյուրների կարծիքով՝ ժամանակակից ֆուտբոլը ծագել է «կալչիոյից»՝ խաղ, որը հայտնի էր Ֆլորենցիայում 16-րդ դարում: Որպես ապացույց՝ նրանք մատնանշում են այն փաստը, որ «կալչիոյում» 100×50 մետր չափսերով դաշտերում խաղացել են կաշվե գնդակով:

Բայց առաջինը խաղի անունը դրել են «Ֆուտբոլ» հենց անգլիացիները, այնպես որ նրանք ունեն բոլոր հիմքերը համարելու իրենց ֆուտբոլի նախնիները:

1863 թվականին Անգլիայում ստեղծվեց աշխարհի առաջին ֆուտբոլային ասոցիացիան: Բացի այդ, ի հայտ եկան առաջին ֆուտբոլային ակումբները, և ստեղծվեցին խաղի առաջին պաշտոնական կանոնները, որոնք մի քանի տասնամյակ անց ճանաչվեցին համաշխարհային բեմում: Միայն ոտքերով խաղի կողմնակիցները մշակեցին ֆուտբոլային օրենքներ, որոնք արգելում էին դաշտային խաղացողներին ձեռքերով խաղալ և կարդացին դրանք Քեմբրիջում կայացած հանդիպման ժամանակ: Այս օրենքները հաստատվեցին 1863 թվականի դեկտեմբերի 8-ին, և այդ ամսաթիվը սկսեց համարվել ժամանակակից ֆուտբոլի ծննդյան օրը: Այդ պահից ֆուտբոլը սկսեց ակտիվորեն զարգանալ և կատարելագործվել: Որպեսզի խաղը վիճելի պահեր չունենա, հորինվեցին և հրապարակվեցին ֆուտբոլի առաջին կանոնները¹:

1871 թվականին խաղի տևողությունը սահմանափակվում է 90 րոպեով:

1873 թվականին ստեղծվեց անկյունային հարվածը և եզրային նետումը:

1874 թվականին ֆուտբոլիստների հանդերձանքում հայտնվում են վահաններ (щитки):

1875 թվականին առաջին անգամ մրցավարը դուրս եկավ խաղադաշտ և սուլիչ ստացավ: Նաև դարպասի համար հորինվեց ձող:

1891 թվականին դարպասի վրա հայտնվեց ցանց: Ավելացվեց 11 մետրանոց հարվածը, մրցավարի ավելացան օգնականներ:

---

¹ <https://ru.scribd.com/document/575846327/%D0%98%D1%81%D1%82%D0%BE%D1%80%D0%B8%D1%8F-%D0%B2%D0%BE%D0%B7%D0%BD%D0%B8%D0%BA%D0%BD%D0%BE%D0%B2%D0%B5%D0%BD%D0%B8%D1%8F-%D0%B8-%D1%80%D0%B0%D0%B7%D0%B2%D0%B8%D1%82%D0%B8%D1%8F-%D1%84%D1%83%D1%82%D0%B1%D0%BE%D0%BB%D0%B0>

1902 թվականին դարպասապահին թույլատրվեց խաղալ ձեռքերով ամբողջ դարպասապահի տուգանային հրապարակում:

1909 թվականին որոշվեց որ դարպասապահի համազգեստը պետք է լինի ուրիշ գույն՝ ի տարբերություն թիմի մյուս խաղացողների:

1913 թվականին որոշվեց, որ տուգանային և ազատ հարվածի ժամանակ պատի հեռավորությունը պետք է լինի 9,12 սմ:

1966 թվականին թույլատրվեց խաղացողների փոխարինումը:

1993 թվականին որոշվեց, որ դարպասապահը իրավունք չունի ձեռքով բռնել գնդակը խաղընկերոջ փոխանցումից:

1999 թվականին որոշվեց, որ դարպասապահը չպետք է գնդակը ձեռքում պահի 6 վայրկյանից ավել:

Ամեն տարի ֆուտբոլն առաջընթաց է գրանցել և հասել միջազգային մակարդակի:

1872 թվականին ֆուտբոլի պատմության մեջ առաջին անգամ կայացավ ֆուտբոլային հանդիպում Անգլիայի և Շոտլանդիայի հավաքականների միջև: Խաղն ավարտվեց 0:0 հաշվով:

1900 թվականին ֆուտբոլը ընդգրկվեց Օլիմպիական խաղերում: Անգլիան դարձավ առաջին Օլիմպիական չեմպիոնը:

1904 թվականին Փարիզում ստեղծվեց ՖԻՖԱ-ն (Ֆուտբոլի միջազգային ֆեդերացիա)

1930 թվականին կայացավ ֆուտբոլի՝ աշխարհի առաջին առաջնությունը Ուրուգվայում: Առաջին չեմպիոնը դարձավ Ուրուգվայը, որը Արգենտինային հաղթեց 4:2 հաշվով:

1954 թվականին ստեղծվեց ՈՒԵՖԱ-ն (Եվրոպական ֆուտբոլային ասոցիացիաների միություն):

1960 թվականին կայացավ Եվրոպայի առաջին առաջնությունը Ֆրանսիայում: Առաջին չեմպիոնը դարձավ ԽՍՀՄ-ի հավաքականը, որը Հարավսլավիային հաղթեց 1:0 հաշվով²:

---

²<https://znanio.ru/media/nauchno-issledovatel'skaya-rabota-futbol---samyj-populyarnyj-vid-sporta-v-mire-futbolnaya-leksika---anglitsizmy-2662685>

Ֆուտբոլի տարատեսակները

Քանի որ ֆուտբոլը ամենասիրված մարզաձևն է, այս մարզաձևի հսկայական ժողովրդականությունը առաջացրեց ֆուտբոլի բազմաթիվ տարատեսակներ:

Սովորական ֆուտբոլ: Ֆուտբոլի ամենատարածված տեսակն է: Թիմը բաղկացած է 11 խաղացողներից՝ ներառյալ դարպասապահը: Խաղի ժամանակը 45-ական րոպե տևողությամբ երկու խաղակեսն է, եթե այլ բան նախատեսված չէ մրցավարի կողմից:

Մինի ֆուտբոլ: Ֆուտբոլի տեսակ, որն անցկացվում է փոքր հրապարակներում, փակ տարածքներում: Գնդակը, ի տարբերություն սովորական ֆուտբոլի, ավելի փոքր է: Արգելվում են կոշտ ուժային հնարքներն ու սահումները: Դաշտում կա երկու թիմ՝ յուրաքանչյուրը չորս խաղացողով և դարպասապահով: Խաղը տևում է 20 րոպե տևողությամբ երկու խաղակես:

Լողափնյա ֆուտբոլ: Ֆուտբոլ, որը խաղում են ավազի վրա ոտաբոբիկ, թեթև գնդակով: Խաղացողների քանակը և խաղի բոլոր փոխարինումները համապատասխանում են մինի ֆուտբոլի կանոններին: Խաղի տևողությունը 12-ական րոպե տևողությամբ երեք խաղակես է: Խաղը տևում է մինչև գոլը: Եթե սկզբում խաղը ոչ-ոքի է, ապա պայքարը ընթանում է մինչև հետխաղյա տուգանային հարվածների շարքի առաջին գոլը:

Ռեզրի-ֆուտբոլ: Ֆուտբոլի երկրորդ ամենատարածված տեսակն է: Յուրաքանչյուր թիմում խաղացողների թիվը կազմում է 25-ական մարդ: Խաղի տևողությունը 40 րոպե տևողությամբ երկու խաղակես է: Եթե թիմերը ոչ-ոքի են խաղացել, անհրաժեշտության դեպքում նշանակվում է ևս երկու 10 րոպեանոց խաղակես: Դրանից առաջացել են այնպիսի տեսակներ, ինչպիսիք են ամերիկյան, կանադական ֆուտբոլը, հենդբոլը և բասկետբոլը:

Շոուբոլ: Ֆուտբոլ փակ տարածքում՝ արհեստական խոտի վրա: Խաղի տևողությունը, ըստ խաղացողների որոշման, երկու խաղակես է՝ 20 րոպե, կամ չորս խաղակես՝ 15 րոպե: Այստեղ հնարավոր է ոչ-ոքի խաղ, կամ նշանակվում է լրացուցիչ ժամանակ: Ընդ որում, երկու խաղակես խաղալու դեպքում հավելյալ ժամանակը կազմում է 5 րոպե,

իսկ չորս խաղակես խաղալու դեպքում՝ 10 րոպե: Խաղադաշտում կա վեց խաղացող, այդ թվում՝ դարպասապահ յուրաքանչյուր թիմից:

Սեղանի ֆուտբոլ: Խաղ սեռից և տարիքից դուրս, որը հիմնված է ֆուտբոլի վրա: Ձողերի վրա տեղադրված ֆուտբոլիստների արձանիկները բռնակների օգնությամբ կառավարվում են խաղացողները: Խաղի սկզբունքները նույնն են, ինչպես սովորական ֆուտբոլում: Խաղը ընթանում է մեկ առ մեկ կամ երկու առ երկու, չնայած մեծ մրցումներում թույլատրվում է չորս առ չորս խաղ: Խաղը կատարվում է հաշվի վրա՝ 5-ից 10, հանդիպումները՝ մինչև 1,2 կամ 3 հաղթանակ:

Ավստրալիական ֆուտբոլ: Տրիբունաներում հանդիսատեսի թվով զբաղեցնում է երրորդ տեղը: Յուրաքանչյուր թիմում կա 18 խաղացող, դաշտը օվալ է: Խաղի տևողությունը 20 րոպե տևողությամբ չորս ժամանակահատված է: Թույլատրվում են կոշտ ուժային հնարքներ: Կարևոր է, որ խաղը դադարում է չափազանց հազվադեպ, նույնիսկ խաղացողների ստացած վնասվածքների դեպքում:

Լեյո բուրսի: Թիմային խաղը ծնունդով Վրաստանից է, որը շատ է հիշեցնում ավանդական ռեգբին: Այս խաղի կանոնները բավականին կոշտ են: Թիմում 15 խաղացող են: Գնդակը կաշվե է՝ լցված խոտով կամ բրդով: Խաղի ընթացքում խաղացողներին թույլատրվում է գնդակը դուրս հանել հակառակորդի ձեռքից: Խաղը տևում է 30 րոպե տևողությամբ երկու խաղակես:

Կալչո: Ժամանակակից ֆուտբոլի և ռեգբիի նախնին է: Խաղն իրականացվում է ավազե դաշտում՝ այծի մազերով լցնված կաշվե գնդակով: Թիմն ունի 27 խաղացող, որոնցից յուրաքանչյուրն ունի իր խնդիրը հնարավորինս շատ գուլեր խփել անկախ ամեն ինչից: Թույլատրվում է հարձակվել հակառակորդ թիմի խաղացողների վրա ըմբշամարտի և բռունցքամարտի տեխնիկայի միջոցով: Խաղը տևում է 50 րոպե³:

---

³ <https://news.sportbox.ru/i/ads/2009-34.pdf>

Ֆուտբոլային կանոններ

1. Ֆուտբոլը թիմային խաղ է: Խաղն անցկացվում է երկու թիմերի մասնակցությամբ՝ 100-120 (երկարություն) և 64-75 (լայնություն) մետր չափերով խաղադաշտում: Յուրաքանչյուր թիմում խաղացողների թիվը 11-ից ոչ ավելի է՝ ներառյալ դարպասապահը: Հանդիպումը չի սկսվում, եթե թիմերից որևէ մեկի կազմը 7 խաղացողից պակաս է:
2. Ֆուտբոլային խաղի տևողությունը 45 րոպե տևողությամբ երկու հավասար խաղակես է: Խաղացողներն իրավունք ունեն երկու խաղակեսի միջև ընդմիջման, որը չպետք է գերազանցի 15 րոպեն: Խաղի մեկնարկից առաջ վիճակախաղ է անցկացվում, և այն հաղթած թիմն ընտրում է դարպասը: Հանդիպման երկրորդ խաղակեսում թիմերը փոխում են դարպասները: Դարպասի Երկարությունը 7 մետր 32 սանտիմետր է, բարձրությունը՝ 2 մետր 44 սանտիմետր:
3. Խաղն անցկացվում է գնդաձև գնդակով, շրջանագիծը՝ 68-70 սանտիմետր, գնդակի քաշը՝ 410-450 գրամ, ճնշումը՝ 0.6-1.1 մթնոլորտ: Խաղի ընթացքում գնդակը կարող է փոխարինվել միայն մրցավարի ցուցումով:
4. Խաղի ընթացքում ավելի շատ գուլեր խփած թիմը համարվում է հաղթող: Եթե երկու թիմերն էլ հավասար քանակությամբ գուլեր են խփել կամ ընդհանրապես գուլ չեն խփել, ապա հանդիպումն ավարտվում է ոչ-ոքի արդյունքով: Գնդակը համարվում է դարպասին խփված, եթե այն ամբողջությամբ հասել է երկու դարպասաձողի միջի գիծը, պայմանով, որ մինչ այդ գուլ խփած թիմը չի խախտել խաղի կանոնները:
5. Ֆուտբոլիստի պարտադիր հանդերձանքը՝ վերնաշապիկներ կամ շապիկ, կիսավարտիք, վահաններ, կոշիկներ: Յուրաքանչյուր դարպասապահի հագուստի գույնը պետք է տարբերվի մնացած խաղացողներից, մրցավարից և մրցավարի օգնականներից:
6. Յուրաքանչյուր հանդիպում վերահսկվում է այն մրցավարի կողմից, որն ունի բոլոր իրավասությունները խաղի կանոնները կիրառելու այն խաղում, որում նա նշանակված է: Խաղի հետ կապված փաստերի վերաբերյալ դատավորի որոշումները վերջնական

են: Խաղում նշանակվում են նաև մրցավարի երկու օգնականներ, որոնք օգնում են նրան խաղն անցկացնել խաղի կանոններին համապատասխան:

7. Խաղում թույլատրվում են խաղացողների և դարպասապահի փոխարինումներ: Փոխարինման համար անհրաժեշտ է կատարել հետևյալ պայմանները: Ցանկացած ենթադրյալ փոխարինման մասին պետք է տեղյակ պահել մրցավարին: Պահեստային խաղացողը խաղադաշտ է դուրս գալիս միայն այն պահին, երբ խաղը դադարեցվում է մրցավարի սուլիչով և միայն այն բանից հետո, երբ նրան լքում է փոխարինվող խաղացողը: Թույլատրվում է նաև դարպասապահի փոխարինումը: Այս դեպքում փոխարինման պայմանները պահպանվում են: Հակադարձ փոխարինումը չի թույլատրվում: Ֆուտբոլում հիմնական կանոններից մեկը «խաղից դուրս» դիրքն է: Խաղացողը գտնվում է «խաղից դուրս» դիրքում, եթե նա գտնվում է մրցակցի դարպասի գծին ավելի մոտ, քան գնդակը և մրցակցի նախավերջին խաղացողը: Նա պատժվում է դրա համար միայն այն դեպքում, եթե իր թիմակիցներից որևէ մեկի կողմից գնդակին դիպչելու կամ գնդակին հարվածելու պահին, ըստ մրցավարի, նա ակտիվորեն մասնակցում է խաղային գործողություններին, այն է՝ միջամտում է խաղին, խանգարում է մրցակցին խաղալ, առավելություն է ստանում իր դիրքի շնորհիվ: «Խաղից դուրս» կանոնի խախտում չկա, եթե խաղացողը գնդակը ստանում է դարպասից հարվածելուց անմիջապես հետո, կողային գծի հարվածից կամ անկյունային հարվածից:

8. Կանոնների խախտումների համար, որոնք արտահայտվել են արգելված տեխնիկայի կիրառմամբ և անկարգապահ վարքագծով, թիմը պատժվում է տուգանային հարվածով կամ ազատ հարվածով:

9. Տուգանային հարվածը նշանակվում է հակառակորդին ոտքով կամ ձեռքով հարվածելու կամ հարվածելու փորձի համար, մրցակցին հրելու, ձեռքով դիտավորյալ գնդակով խաղալու համար (բացառությամբ դարպասապահի՝ իր տուգանային հրապարակում): Տուգանային հարվածը կատարվում է այն վայրից, որտեղ տեղի է ունեցել խախտումը:

10. Ազատ հարվածը նշանակվում է, եթե խաղացողը, ըստ մրցավարի, վտանգավոր խաղ է խաղում, արգելափակում է մրցակցի առաջխաղացումը կամ դարպասապահին խանգարում է գնդակը խաղի մեջ մտցնել: Ազատ հարվածով կարող է պատժվել նաև դարպասապահը, եթե նա ավելի քան չորս քայլ կատարի՝ գնդակը ձեռքերով պահելով, նախքան այն խաղի մեջ մտցնելը, երբ դարպասապահը այն բաց թողնելուց հետո ձեռքերով կրկին դիպչի գնդակին, բայց գնդակը չդիպչի մրցակցին, եթե ձեռքով դիպչում է գնդակին այն բանից հետո, երբ թիմակիցը դիտավորյալ ոտքով փոխանցում է նրան, կամ երբ գնդակը ստանում է իր թիմակցի կողմից կատարված նետումից անմիջապես հետո, ինչպես նաև, եթե խաղացողը միտումնավոր ձգձգում է ժամանակը:

11. Ազատ հարվածը նշանակվում է այն վայրից որտեղ տեղի է ունեցել խախտումը:

12. Անմիջապես տուգանային հարվածից մրցակցի դարպասին խփած գնդակը հաշվվում է: Իսկ ազատ հարվածի դեպքում անհրաժեշտ է, որ գնդակը դիպչի խաղացողներից որևէ մեկին կամ դարպասապահին:

13. Խաղում խաղացողների նկատմամբ կիրառվում են նաև կարգապահական պատժամիջոցներ: Խաղացողը ստանում է նախազգուշացում՝ դեղին քարտի տեսքով՝ մարզական վարքի, մրցավարի որոշման հետ ցուցադրական անհամաձայնության համար, անկյունային, տուգանային կամ ազատ հարվածներ կատարելիս պահանջվող հեռավորությունը (9 մետր 15 սանտիմետր) չպահպանելու համար: Խաղացողը հեռացվում է խաղադաշտից՝ կարմիր քարտի նշանակումով՝ խաղի կանոնների լուրջ խախտման համար՝ ագրեսիվ պահվածք, թքել մրցակցի կամ որևէ այլ անձի վրա, ձեռքով դիտավորյալ խաղ, որը խանգարել է մրցակցին գոլ խփել:

14. Դարպասից հարվածը նշանակվում է այն ժամանակ, երբ գնդակն ամբողջությամբ հատել է դարպասի գիծը գետնով կամ օդով, վերջինս դիպել է հարձակվող թիմի խաղացողին, սակայն խաղի կանոններին համապատասխան գոլ չի եղել: Հարվածը կատարվում է պաշտպանվող թիմի խաղացողի կողմից դարպասի տարածքի ցանկացած կետից: Եթե վերջին անգամ գնդակին դիպչում է պաշտպանվող թիմի խաղացողը, ապա նշանակվում է անկյունային հարված, որն իրականացվում է

անկյունային հատվածից մոտակա անկյունային դրոշի մոտ: Երբ գնդակն ամբողջությամբ հատում է կողային գիծը, հակառակ թիմը իրավունք է ստանում գնդակը նետել կողային գծի հետևից այն վայրից, որտեղ գնդակը դուրս է եկել խաղից:

15. Համապատասխան ազգային ֆեդերացիաների համաձայնության և կանոնների սկզբունքների պահպանման դեպքում թույլատրվում է զբաղվել պրոֆեսիոնալ ֆուտբոլով 16 տարեկանից մինչև 35 տարեկան (35-ից բարձր)⁴:

Ֆուտբոլի ազդեցությունը

Դրական ազդեցություն

Ֆուտբոլը բարելավում է մարդու ընդհանուր առողջությունը: Նպաստում է ինունիտետի ամրապնդմանը: Նվազեցնում է սրտանոթային հիվանդությունների հավանականությունը, հեռացնում է ավելորդ խոլեստերինը, նվազեցնում է արյան ճնշումը, բարելավում է արյան շրջանառությունը և, համապատասխանաբար, թթվածնի մատակարարումը բոլոր օրգաններին: Ֆուտբոլը օգտակար է մարմնի նյութափոխանակությունը բարելավելու համար: Մասնագետները պնդում են, որ կանոնավոր ֆուտբոլ խաղալը օգնում է ամրացնել ոսկրային հյուսվածքը և բարենպաստ ազդեցություն է ունենում հենաշարժական համակարգի վրա: Ֆուտբոլ խաղալիս շարժումները շատ բազմազան են, ինչը թույլ է տալիս ուժեղացնել մարմնի գրեթե բոլոր մկանները: Այս խաղը զարգացնում է շարժունությունը և բարելավում է շարժումների համակարգումը:

Ֆուտբոլը հիանալի օգնական է ավելորդ քաշի դեմ պայքարում: Ընդամենը մեկ խաղում այրվում է մոտ 1500-2000 կիլոկալորիա: Այս խաղը, ինչպես ֆիզիկական գործունեության այլ տեսակները, օգնում է պայքարել սթրեսի և դեպրեսիայի դեմ, բարձրացնում է տրամադրությունը և բարելավում քունը:

---

⁴ <https://hb.bizmrg.com/websiterfs/documents/1/60dc9a406c4ee.pdf>

Ֆուտբոլը շատ կարևոր է անձնական որակների զարգացման համար, ինչպիսիք են թիմում աշխատելու ունակությունը, մտքի արագությունն ու հստակությունը, հաղթելու կամքը, նպատակասլացությունը, պատասխանատվությունը, մարդասիրությունը:

Ֆուտբոլը որպես թիմային խաղ դաստիարակում է ընկերասիրություն, փոխօգնություն, զարգացնում է կամային այնպիսի հատկանիշներ ինչպիսիք են պատասխանատվությունը, հարգանքը խաղ ընկերների և մրցակիցների նկատմամբ:

Յուրաքանչյուր ֆուտբոլիստ իր անհատական հնարավորությունները, ինքնուրույնությունը, եռանդն ու ստեղծագործական հնարավորությունները պետք է ներդնի ի շահ թիմի նպատակների: Հաջող խաղ ցուցադրելու համար անհրաժեշտ է տրիապետել տեխնիկական բարդ հնարքների և տակտիկական գործողությունների, զարգացնի ֆիզիկական կարողությունները, հաղթահարելով հոգնածությունը ցավը, հուսալի խաղալ կլիմայական անբարենպաստ պայմաններում, խստագույնս պահպանել մարզական կանոնակարգը: Այս ամենը նպաստում է համարձակության, տոկունության, վճռականության, քաջության, սառնասրտության և այլ հատկությունների դաստիարակմանը⁵:

Բացասական ազդեցություն

Ֆուտբոլը համարվում է շատ տրավմատիկ սպորտ և կարող է լուրջ վնասվածքներ պատճառել խաղացողներին: Այն պահանջում է լուրջ ֆիզիկական պատրաստվածություն, հակառակ դեպքում՝ վնասվածքներն ու կոտրվածքներն անխուսափելի են: Անկախ նրանից, թե ինչքան եք ուզում նկատել միայն առավելությունները, այս սպորտային խաղը ունի նաև իր թերությունները. դրանք հիմնականում վերաբերում են ֆիզիկական վիճակի սահմանափակումներին:

---

⁵ <https://lib.amedu.am/files/resource/files/2022-10-31/bd5b0d018f408f9f28330d98c189ad56.pdf>

Սպորտի առավել ակնհայտ հակացուցումներից կարելի է առանձնացնել՝ հիպերտոնիա, անգինա պեկտորիս, առիթմիա, երակային հիվանդություններ, համակարգային հիվանդություններ (ռևմատոիդ արթրիտ), նյարդահոգեբանական հիվանդություններ, շնչառական հիվանդություններ:

Նման սպորտաձևեր, ինչպիսին է ֆուտբոլը, ենթադրում է վնասվածքներ, քերծվածքներ և կապտուկներ: Լավ է, ունենալ պլաստիկ և հակասեպտիկ, ինչպես նաև իմանալ, թե ինչպես կիրառել այս ամենը: Մարզիկի համար, ով լրջորեն զբաղվում է ֆուտբոլով, առօրյան չափազանց կարևոր է: Նա պետք է բավականաչափ քնի, ինչպես նաև ճիշտ, հավասարակշռված սնվի: Մարզումների ժամանակ բարձր ծանրաբեռնվածությունը օրգանիզմից շատ էներգիա կպահանջի, պետք է կարողանալ դրանք լրացնել:

Ֆուտբոլային լեքսիկոն-անգլիաբանություններ

Անգլերենը առաջատար դիրք է զբաղեցնում աշխարհում: Ամեն օր լեզվում հայտնվում են անգլերեն փոխառություններ: Ինտերնետը, միջազգային կապերը, համաշխարհային շուկան, տեխնոլոգիաները, մշակութային իրադարձությունները, ազդում են լեզվի փոփոխության վրա: Լեզվաբանները անգլերենից եկած բառերը անվանում են անգլիաբանություններ: Հատկապես շատ են փոխառությունները սպորտում, այդ թվում՝ ֆուտբոլային բառապաշարում: Փոխառության պատճառներից կարելի է առանձնացնել հետևյալը՝

-բովանդակությամբ նման հասկացությունները տարբերելու անհրաժեշտությունը, հասկացությունների մասնագիտացման անհրաժեշտությունը (դատավոր և մրցավար՝ մարզական դատավոր),

-բառակապակցությունների փոխարինում մեկ բառով (արտաժամկետ, փլեյ-օֆֆ, փոխանցում),

-փոխառված բառերի օգտագործումը հեղինակավոր գործիչների խոսքում հանրահայտ հեռուստատեսային հաղորդումների ժամանակ, թերթերի և ամսագրերի հոդվածներում և խաղերի մեկնաբանություններում:

Ըստ օգտագործման տերմիններ՝

1. Ընդհանուր սպորտային տերմիններ, որոնք գտնվում են առնվազն երկու մարզաձևերի տերմինաբանության մեջ և դրանցում ունեն հատուկ նշանակություն, որոնք էականորեն տարբերվում են սովորական իմաստային օգտագործումից, կամ դրանց բնորոշ չեն:

Ընդհանուր գրական լեզու, օրինակ՝ out (անգլերեն), goal (անգլերեն), dribbling (անգլերեն):

2. Բուն ֆուտբոլային տերմիններ, օրինակներ՝

աութսայդ (անգլերեն՝ outside) եզրային հարձակվող, աջ կամ ձախ եզրում խաղացող
բեք (անգլերեն՝ back) պաշտպան

լայնցմեն (անգլերեն՝ linesman) ֆուտբոլի դաշտի եզրին գտնվող երկու մրցավարներից
մեկը, որն օգնում է գլխավոր մրցավարին);

Թեմատիկորեն բառացի անգլիական ֆուտբոլային փոխառությունները կարելի է
բաժանել հետևյալ խմբերի.

1. Սպորտի անվանումը՝ football (ֆուտբոլ):

2. Մարզիկների և սպասարկող անձնակազմի անունները՝ վինգեր (winger)
ինսայդ (inside), կիկեր (kicker), լայնամեն (linesman), սվիպեր (sweeper), ստրայկեր
(striker) և այլն (եզրային հարձակվող, ինսայդեր, հարվածող, եզրային մրցավար,
հարձակվող և այլն):

3. Տեխնիկական տարրերի, շարժումների, տեխնիկայի, վիճակների և դիրքերի
անվանումները՝ պաս (pass), քորներ/անկյունային (corner), դրիբլինգ (dribbling)
փոխանցում, անկյունային, դրիբլինգ:

4. Մխալների, խախտումների, տուգանայինների անունները՝ պենալ
(11 մետրանոց) (penalty), ֆուլ (foul) տուգանային, խախտում:

5. Մրցույթի տեսակների և մասերի անվանումները՝ դերբի (derby), օվերթայմ
(ավելացված ժամանակ) (overtime), փլեյ-օֆֆ (playoff), հալֆթայմ (խաղակես)
(halftime) և այլն՝ դերբի, լրացուցիչ ժամանակ, փլեյ-օֆֆ՝ եզրափակիչ (օրինակ՝ 1/16,
1/8 և այլն), խաղակես և այլն:

Բառապաշարում ամրագրված ֆուտբոլային տերմինների նման գերակշռող քանակը
բացատրվում է նրանով, որ ֆուտբոլային բառապաշարը տարածված է ոչ միայն

պրոֆեսիոնալ մարզիկների խոսքում, այլև երկրպագուների հսկայական բանակի, ընդհանուր առմամբ, սպորտի սիրահարների խոսքում: Իհարկե, արտահայտությունների մեծ մասում կան ռուսերեն անուններ, բայց վերջին տարիներին մենք նկատում ենք ֆուտբոլային տերմինների միջազգայնացման գործընթացին: Սպորտը մարդու գործունեության ոլորտն է, որն առավելագույնս դրսևորում է միջազգային բնույթ: Սա արտահայտվում է խոշոր սպորտային միջազգային միջոցառումների անցկացմամբ, տարբեր երկրների միջև անընդհատ աճող և արագացող տեղեկատվության փոխանակմամբ: Սպորտի միջազգային էությունը, համապատասխանաբար, արտացոլվում է այն սպասարկող բառապաշարի միջազգայնացման մեջ⁶:

Ստորև ներկայացնում ենք ֆուտբոլային տերմիններ

Ամպլուա — ֆուտբոլիստի դիրքը խաղադաշտում (պաշտպան, կիսապաշտպան...)

Արագ գոլ — գոլ, որ խփում են մինչև հանդիպման 18-րդ րոպեն

Արենդա (վարձակալություն) — մի խաղացողի տեղափոխությունը մեկ այլ ակումբ որոշակի ժամկետով, որից հետո խաղացողը կամ գնվում է այդ ակումբի կողմից կամ վերադառնում է իր նախկին թիմ

Աութ (դուրս) — երբ գնդակը դուրս է գալիս կողային գծից

Աութսայդեր – ակումբ, որ վերջին տեղերն է զբաղեղնում մրցաշարային աղյուսակում և

կարող է դուրս մնալ առաջին լիգայից

Ղերբի — հանդիպում երկու ակումբների միջև, որոնք ներկայացնում են նույն քաղաքը

---

⁶ [АНГЛИЦИЗМЫ В СПОРТИВНОЙ ТЕРМИНОЛОГИИ ...RUDN UNIVERSITY SCIENTIFIC PERIODICALS PORTAL](http://journals.rudn.ru/article/download/АНГЛИЦИЗМЫ_В_СПОРТИВНОЙ_ТЕРМИНОЛОГИИ_...RUDN_UNIVERSITY_SCIENTIFIC_PERIODICALS_PORTAL)[http://journals.rudn.ru > article > download](http://journals.rudn.ru/article/download)

Ղուբլ – 1. երբ մի թիմը հաղթում է և երկրի առաջնությունը, և գավաթի խաղարկությունը, 2. երբ մի ֆուտբոլիստը մեկ խաղում հեղինակում է երկու գոլ

Երկրորդ հարկ (օդային մենամարտ) — երբ ֆուտբոլիստները գնդակի համար պայքարում են օդում, խաղ գլխով

Թայմ — խաղակես (տևում է 45 րոպե, անհրաժեշտության դեպքում նաև մրցավարի ավելացրած ժամանակը)

Թրեբլ — երբ նույն թիմը մեկ խաղաշրջանում նվաճում է միանգամից երեք տիտղոս (սովորաբար երկրի առաջնությունը, գավաթը և Չեմպիոնների լիգան)

Լեգեոներ — ֆուտբոլիստ, ով չունի այն պետության քաղաքացիությունը, որի ազգային առաջնությունում հանդես է գալիս

Հեթ տրիկ - երբ մի ֆուտբոլիստը մեկ խաղում հեղինակում է երեք գոլ

Յունիոր — 17 տարեկանից ցածր ֆուտբոլիստ

Պատ – 1. տուգանային հարվածի ժամանակ պաշտպանվող թիմի խաղացողների կազմած արգելապատնեշը, 2. կոմբինացիա, երբ գնդակին տիրող ֆուտբոլիստը խաղընկերոջն անում է փոխանցում և վայրկենապես գնդակը հետ ստանում

Պենտա տրիկ - երբ մի ֆուտբոլիստը մեկ խաղում հեղինակում է հինգ գոլ

Պոկեր — երբ մի ֆուտբոլիստը մեկ խաղում հեղինակում է չորս գոլ

Ռմբարկու — շատ գոլեր խփող ֆուտբոլիստ

Մեյվ — երբ դարպասապահը հետ է մղում հակառակորդի հարվածը

Միմուլյանտ — խաղացող, ով ձևացնում է, թե իր հանդեպ եղել է կանոնների խախտում

Ստանդարտ — խաղում ստանդարտ դիրքերից մեկը՝ անկյունային, տուգանային կամ ազատ հարված

Տիկի տակա — խաղառճ, որը հիմնված է կարճ փոխանցումների, մշտական շարժի ու գնդակի տիրապետման վրա

Տրանսֆեր — մի ֆուտբոլիստի վաճառքը մեկ այլ ակումբի

Տրանսֆերային պատուհան – տարվա այն հատվածը, երբ հնարավոր է իրականացնել ֆուտբոլիստների առք ու վաճառք

Տուգանային հրապարակ — դարպասների առջև գտնվող տեղամասը, որի սահմաններում միայն դարպասապահն իրավունք ունի գնդակին ձեռքով դիպչելու

Փլեյմեյքեր – հիմնականում հարձակվող կիսապաշտպանը, ով ձեռնարկում է գրոհներ

Փլեյօֆֆ — փուլ, երբ թիմը առաջին իսկ պարտությունից հետո դուրս է մնում է հետագա պայքարից

Օֆսայդ — խաղից դուրս վիճակ (երբ հարձակվողը առաջ է լինում պաշտպանվող թիմի պաշտպաններից)

Ֆավորիտ — ակումբ, ով հաղթելու ավելի մեծ շանսեր ունի

Ֆուլ — խաղի կանոնների խախտում

Ֆորվարդ— հարձակվող

Հետաքրքիր փաստեր ֆուտբոլի մասին

- Պատմության մեջ առաջին անգամ ֆուտբոլի աշխարհի առաջնությունում խփած առաջին գլոբլ հինքնագոլ էր:
- Գերմանիան չի պարտվել աշխարհի առաջնության ոչ մի մեկնարկային խաղում՝ սկսած 1990-ից:
- Լեգենդար հարձակվող Ալֆրեդո դի Ստեֆանոն խաղացել է երեք երկրների հավաքականներում՝ Արգենտինա, Կոլումբիա, Իսպանիա:
- Թոմաս Սյուլերը մունդիալներում ավելի շատ գոլ է խփել, քան Մեսին, Ռոնալդուն, Ռոնին և Իբրահիմովիչը միասին:
- Առաջին խաղը, որը ցուցադրվեց հեռուստատեսությամբ, ֆուտբոլային խաղն էր
- Առաջին մարզական իրադարձությունը, որը հեռարձակվեց հեռուստատեսությամբ, ֆուտբոլային հանդիպումն էր «Արսենալի» և «Արսենալի» պահեստայինների միջև 1937 թվականին:
- Ֆուտբոլի Աշխարհի առաջնության գավաթը երկու անգամ գողացել են
- ՖԻՖԱ-ի աշխարհի գավաթի գավաթը գողացել են երկու անգամ՝ 1966 և 1983 թվականներին, բայց երկու անգամ էլ վերադարձվել է:
- Պատմության մեջ ամենաերկար ֆուտբոլային հանդիպումը տևել է 3 օր
- Պատմության մեջ ամենաերկար ֆուտբոլային հանդիպումը տեղի է ունեցել անգլիական երկու թիմերի՝ «Սթոքպորտ Քաունթի» և «Դոնկաստեր Ռովերս» միջև 1946 թվականին: Այն տևել է 3 օր, իսկ ընդհանուր խաղաժամանակը կազմել է 27 ժամ 20 րոպե :
- Պատմության մեջ առաջին անգամ ֆուտբոլի աշխարհի առաջնությունում խփած առաջին գլոբլ հինքնագոլ էր:
- Հնդկաստանի ազգային հավաքականը հրաժարվել է մասնակցել 1950-ի աշխարհի առաջնությունը, քանի որ նրանց չեն թույլատրել խաղալ առանց խաղակոշիկների:

- Լիոնել Մեսին Իսպանիայի ազգային հավաքականում խաղալու առաջարկ է ստացել, սակայն հրաժարվել է, որպեսզի 2004-ից հանդես գա Արգենտինայի հավաքականում:
- Պատմության մեջ ամենաթանկ ֆուտբոլային խաղն արժեցել է 5,5 մլրդ եվրո:
- ՈՒԵՖԱ-ի Չեմպիոնների լիգայի 2021 թվականի եզրափակիչը «Մանչեսթեր Սիթիի» և «Չելսիի» միջև դարձել է պատմության մեջ ամենաթանկ ֆուտբոլային հանդիպումը, որի ընդհանուր արժեքը կազմել է 5,5 միլիարդ եվրո:
- Բրազիլիան միակ երկիրն է, որը մասնակցել է ֆուտբոլի աշխարհի բոլոր առաջնություններին:
- Ֆուտբոլի մի ամբողջ թիմ մահացել է կայծակի հարվածից
- 1998 թ. - կայծակի հարվածից մահացավ Բասանգայի ֆուտբոլային թիմը:

Եզրակացություն

Ֆուտբոլը աշխարհում սիրված սպորտաձև է, որը գերազանցում է մշակույթի, աշխարհագրության և սոցիալ-տնտեսական սահմանները: Ֆուտբոլը մնում է ոգեշնչման, ուրախության և կրքի աղբյուր ամբողջ աշխարհում անթիվ անհատների համար: Մարդկանց համախմբելու, թիմային աշխատանքի խթանման և կարգապահության և հաստատակամության արժեքներ սերմանելու նրա կարողությունը դարձնում է ոչ միայն սպորտ, այլ մշակութային երևույթ:

Ֆուտբոլի անմրցելի համաշխարհային ժողովրդականությունը կարելի է վերագրել մի քանի հիմնական գործոնների.

1. Մատչելիություն. ֆուտբոլը պահանջում է նվազագույն սարքավորումներ և կարելի է խաղալ գրեթե ցանկացած վայրում՝ պրոֆեսիոնալ մարզադաշտերից մինչև քաղաքային թաղամասերի դաշտեր, բակեր: Դրա պարզությունը դարձնում է այն հասանելի բոլոր տարիքի և ծագման մարդկանց համար՝ նպաստելով դրա լայն տարածմանը:

2. Մշակութային նշանակություն. ֆուտբոլը շատ երկրներում խորը մշակութային արմատներ ունի՝ արմատացած ավանդույթների, ծեսերի և հավաքական սովորույթների մեջ: Այն ծառայում է որպես միավորող ուժ՝ միավորելով համայնքները և ապահովելով հպարտության և պատկանելության ընդհանուր զգացում:

3. Համաշխարհային հասանելիություն. ֆուտբոլի կառավարող մարմինը՝ ՖԻՖԱ-ն, նշանակալից դեր է խաղացել սպորտը համաշխարհային մասշտաբով խթանելու գործում՝ կազմակերպելով միջազգային մրցումներ, ինչպիսին է ՖԻՖԱ-ի Աշխարհի գավաթը, որը գրավում է միլիոնավոր հեռուստադիտողների ամբողջ աշխարհում:

Սպորտի ներկայությունը երկրագնդի գրեթե բոլոր անկյուններում ապահովում է նրա շարունակական աճն ու ժողովրդականությունը:

4. Հուզիչ տեսարաններ/ վառ էմոցիաներ. ֆուտբոլն առաջարկում է ատլետիզմի, հմտության և ռազմավարության յուրահատուկ համադրություն՝ գրավելով հանդիսատեսին՝ իր արագ տեմպերով և դրամատիկ պահերով: Շլացուցիչ գոլերից մինչև ամենալարված ավարտ, ֆուտբոլը փոխանցում է հուզիչ տեսարաններ, որոնք երկրպագուներին գամում են տեղում:

5. Լրատվամիջոցների լուսաբանում և առևտրայնացում. Հեռուստատեսության և թվային լրատվամիջոցների աճը հնարավորություն է տվել ֆուտբոլին հասնել աննախադեպ լսարանների՝ ուղիղ հեռարձակումներով և առցանց հեռարձակմամբ խաղերը հասանելի դարձնելով ամբողջ աշխարհի հեռուստադիտողների համար: Բացի այդ, ֆուտբոլի առևտրայնացումը հովանավորների, սպրանքների միջոցով ավելի է նպաստել նրա ժողովրդականությանը և ֆինանսական հաջողություններին:

6. Օրինակներ և հերոսներ. ֆուտբոլը պարծենում է լեգենդար խաղացողների և խորհրդանշական թիմերի հարուստ պատմությամբ, որոնց նվաճումները ոգեշնչում են միլիոնավոր մարզիկների և երկրպագուների: Այս մարզիկները ծառայում են որպես սպորտի դեսպաններ՝ սերունդների ընթացքում հավերժացնելով խաղի ժողովրդականությունը և ազդեցությունը:

Ընդհանուր առմամբ, մատչելիության, մշակութային նշանակության, գլոբալ հասանելիության, գրավիչ տեսարանի, լրատվամիջոցների լուսաբանման և խորհրդանշական անձնավորությունների համադրությունը ամրապնդել է ֆուտբոլի կարգավիճակը՝ որպես աշխարհի ամենահայտնի սպորտաձևը՝ գրավելով երկրպագուների սրտերն ու մտքերը իսկապես համաշխարհային մասշտաբով:

Գրականության ցանկ

<https://znanio.ru/media/nauchno-issledovatel'skaya-rabota-futbol---samyj-populyarnyj-vid-sporta-v-mire-futbolnaya-leksika---anglitsizmy-2662685>

<https://infourok.ru/issledovatel'skaya-rabota-na-temu-futbol-eto-bolshe-chem-igra-5410406.html>

<https://ru.scribd.com/document/575846327/%D0%98%D1%81%D1%82%D0%BE%D1%80%D0%B8%D1%8F-%D0%B2%D0%BE%D0%B7%D0%BD%D0%B8%D0%BA%D0%BD%D0%BE%D0%B2%D0%B5%D0%BD%D0%B8%D1%8F-%D0%B8-%D1%80%D0%B0%D0%B7%D0%B2%D0%B8%D1%82%D0%B8%D1%8F-%D1%84%D1%83%D1%82%D0%B1%D0%BE%D0%BB%D0%B0>

<https://znanio.ru/media/nauchno-issledovatel'skaya-rabota-futbol---samyj-populyarnyj-vid-sporta-v-mire-futbolnaya-leksika---anglitsizmy-2662685>

<https://news.sportbox.ru/i/ads/2009-34.pdf>

<https://hb.bizmrg.com/websiterfs/documents/1/60dc9a406c4ee.pdf>

<https://lib.amedu.am/files/resource/files/2022-10-31/bd5b0d018f408f9f28330d98c189ad56.pdf>

[АНГЛИЦИЗМЫ В СПОРТИВНОЙ ТЕРМИНОЛОГИИ ...RUDN UNIVERSITY SCIENTIFIC PERIODICALS PORTAL](http://journals.rudn.ru)<http://journals.rudn.ru> > article > download